

Ключові слова: безпекоорієнтоване управління, безпекоорієнтований менеджмент, управління комерційними банками, комерційні банки, фінансовий менеджмент, управління ризиками, ризик-менеджмент, корпоративне управління.

УДК 338.439.02

DOI 10.31521/978-617-7149-86-5-68

ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ЕМЕРДЖЕНТНОЇ ЕКОНОМІКИ

Бурковська А.І., PhD

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0003-0563-6967>

Бурковська А.В., канд. екон. наук, доцентка

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0003-4158-1721>

Анотація. Розглянуто фінансові механізми, що забезпечують продовольчу безпеку в умовах емерджентної економіки. Проаналізовано сучасні фінансові інструменти та їхній вплив на стійкість продовольчих систем. Визначено основні виклики та можливості щодо залучення інвестицій, фінансових гарантій та кредитування агропромислового комплексу. Окреслено шляхи вдосконалення фінансової політики для забезпечення продовольчої безпеки.

Ключові слова: продовольча безпека, фінансові механізми, аграрне кредитування, державна підтримка, інвестиції, емерджентна економіка.

Постановка проблеми. Продовольча безпека є одним із ключових факторів стабільного розвитку суспільства, що забезпечує доступ населення до якісного харчування. В умовах емерджентної економіки, яка характеризується нестабільністю, структурними змінами та високою залежністю від зовнішніх факторів, ефективні фінансові механізми відіграють важливу роль у гарантуванні стабільності продовольчих ринків. Фінансування аграрного сектору, інвестиційна підтримка, державні субсидії та міжнародна допомога є основними інструментами, що дозволяють мінімізувати ризики продовольчої кризи. Згідно з даними Всесвітньої продовольчої програми ООН, понад 282 мільйонів людей у світі стикаються з гострою нестачею продовольства [1]. Основними причинами є економічні шоки, інфляційні процеси, воєнні конфлікти та кліматичні зміни. У країнах із емерджентною економікою гостро постає питання доступу до фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу та підвищення його ефективності.

Виклад основного матеріалу досліджень. Фінансові механізми продовольчої безпеки охоплюють широкий спектр інструментів, що дозволяють стабілізувати продовольчі системи та підтримувати аграрний сектор. Державне фінансування та субсидії є основним способом стимулювання сільськогосподарського виробництва. Багато країн запроваджують програми,

спрямовані на здешевлення виробництва та підтримку малих фермерських господарств, що сприяє збільшенню обсягів продовольства та зниженню його вартості для кінцевого споживача [2].

Аграрне кредитування є ще одним важливим інструментом, що дає можливість виробникам отримувати необхідні ресурси для вирощування сільськогосподарської продукції. Фінансові установи пропонують спеціальні кредити, які покривають витрати на закупівлю техніки, насіння, добрив та інших необхідних компонентів. Проте в умовах економічної нестабільності кредитні ставки можуть залишатися високими, що обмежує доступність цих ресурсів для малих і середніх виробників [3].

Інвестиції у сільське господарство, зокрема прямі іноземні інвестиції та венчурний капітал, сприяють розвитку інноваційних технологій та підвищенню продуктивності аграрного сектору. Розвиток технологій у сфері зрошення, біотехнологій та переробки продукції дозволяє зменшити залежність від зовнішніх факторів, таких як кліматичні зміни та коливання світових цін на продовольство [4].

Одним із найперспективніших напрямів є розвиток технологій у сфері зрошення, що дозволяє оптимізувати використання водних ресурсів та зменшити негативний вплив посух і змін клімату на врожайність. Також значну роль відіграє розвиток біотехнологій, які сприяють виведенню високоврожайних та стійких до шкідників і захворювань сортів рослин, що дає змогу знизити залежність від хімічних добрив і пестицидів [4].

Фінансові гарантії та страхування є важливими засобами захисту аграрного сектору від ризиків. Аграрне страхування допомагає мінімізувати фінансові втрати, пов'язані з природними катастрофами, коливаннями цін та іншими непередбачуваними подіями. Страхові механізми, що охоплюють посіви, тваринництво та навіть цінові ризики, забезпечують стабільність доходів аграрних виробників та знижують рівень невизначеності на продовольчих ринках [5].

Страхові механізми, що охоплюють посіви, тваринництво та навіть цінові ризики, відіграють ключову роль у зниженні рівня невизначеності. Наприклад, страхування врожаю від посухи, граду або паводків дозволяє аграріям отримувати компенсації у разі втрати врожаю, що зменшує ризик банкрутства та сприяє довгостроковому плануванню діяльності [5]. Крім того, страхові продукти, пов'язані з волатильністю цін на аграрну продукцію, можуть допомогти виробникам уникнути значних фінансових втрат через несприятливі зміни на світових ринках.

Міжнародна допомога також відіграє ключову роль у фінансовому забезпеченні продовольчої безпеки. Гранти та програми міжнародних організацій, таких як Світовий банк [6], FAO та Всесвітня продовольча програма ООН [1], сприяють фінансуванню проектів, спрямованих на подолання продовольчих криз, розвиток інфраструктури та підтримку дрібних фермерів.

Вплив економічної нестабільності на продовольчу безпеку є значним фактором ризику. За оцінками Світового банку, зростання світової економіки у 2023-2024 роках становило лише 1,7-2,7% через інфляцію, високі відсоткові

ставки та скорочення інвестицій [6]. Для країн із емерджентною економікою ці тенденції призводять до зниження купівельної спроможності населення, зростання вартості сільськогосподарського виробництва та скорочення доступу до фінансування.

Економічна нестабільність також впливає на ринок добрив та сільськогосподарських ресурсів. Наприклад, після 2022 року світові ціни на добрива зросли на 30% через високі витрати на природний газ, який є ключовим компонентом їхнього виробництва [1]. Це суттєво позначається на собівартості аграрної продукції та доступності продовольства для споживачів.

У контексті фінансових механізмів продовольчої безпеки важливим напрямом є розвиток цифрових фінансових технологій, що дозволяють розширити доступ малих виробників до фінансових ресурсів. Використання блокчейн-технологій, смарт-контрактів та фінтех-рішень сприяє більшій прозорості фінансових потоків у сільському господарстві та підвищенню ефективності кредитних програм [3].

Висновки. Отже, фінансові механізми є ключовим інструментом забезпечення продовольчої безпеки, особливо в умовах емерджентної економіки. Державна підтримка, інвестиції, аграрне страхування та міжнародна допомога можуть значно зміцнити стійкість продовольчих систем. В умовах зростаючих глобальних викликів важливим завданням є розробка ефективної фінансової політики, яка дозволить мінімізувати ризики та забезпечити доступність якісного продовольства для всіх верств населення.

Список використаних джерел

1. Global Report on Food Crises: acute food insecurity hits new highs: Food and Agriculture Organization of the United Nations. URL: <https://www.wfp.org/publications/global-report-food-crises-grfc>
2. Залізнюк В.П. Еволюція поняття та підходів щодо виміру продовольчої безпеки. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1249>
3. Харабовський Ю.І. Теоретичні основи забезпечення продовольчої безпеки. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Том 31(70). № 6. С. 78–82.
4. Мазур К.В., Легойда А.О. Дослідження стратегічних перспектив розвитку плодівих культур в Україні. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2021. № 2 (44). С. 125–128.
5. Ніконенко О.А. Методичне забезпечення формування продовольчої безпеки України. *Агросвіт*. 2022. № 9-10. С. 86–92. DOI: 10.32702/2306-6792.2022.9-10.86
6. Annual report 2024. World Bank Group. URL: <https://www.worldbank.org/en/about/annual-report>.

Annotation. Financial mechanisms that ensure food security in the context of an emerging economy are considered. Modern financial instruments and their impact on the sustainability of food systems are analyzed. The main challenges and opportunities for attracting investments, financial guarantees and lending to the agro-industrial complex are identified. Ways to improve financial policy to ensure food security are outlined.

Keywords: food security, financial mechanisms, agricultural lending, state support, investments, emerging economy.